

RANGTASVIR DARSLARIDA IJODIY TOPSHIRIQLAR ORQALI TALABALARNING MUSTAQIL FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Nabiyev Bobur Abdug‘ani o‘g‘li
Namangan davlat pedagogika instituti
Art pedagogika kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada rangtasvir darslarida talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishda ijodiy topshiriqlarning o‘rni va ahamiyati chuqur ilmiy-pedagogik nuqtai nazardan tahlil etiladi. Tadqiqot davomida mustaqil fikrlash tushunchasining mazmun-mohiyati, uning ijodiy faoliyat bilan uzviy bog‘liqligi, shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida rangtasvir mashg‘ulotlarida qo‘llaniladigan innovatsion metodlar yoritib beriladi. Ijodiy topshiriqlarni samarali tashkil etish orqali talabalarning tasavvur doirasi kengayishi, estetik didi shakllanishi va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalari rivojlanishi asoslab beriladi. Maqola natijalari san‘at ta‘limi jarayonini takomillashtirishda muhim metodik asos bo‘lib xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: rangtasvir, ijodiy topshiriq, mustaqil fikrlash, innovatsion yondashuv, tasviriy san‘at, pedagogik metod, estetik tarbiya, ijodiy faoliyat

Zamonaviy ta‘lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bu talabalarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va yangicha qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirishdir. Ayniqsa, tasviriy san‘atning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblangan rangtasvir fani bu borada alohida o‘rin tutadi. Rangtasvir darslari nafaqat tasviriy ko‘nikmalarni egallash, balki talabaning ichki dunyosini ochish, uning tasavvurini kengaytirish va mustaqil fikrlashini rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Shu sababli rangtasvir mashg‘ulotlarida ijodiy topshiriqlardan samarali foydalanish dolzarb pedagogik masalalardan biri hisoblanadi.

Mustaqil fikrlash – bu shaxsning muayyan vaziyatda tayyor qolip va stereotiplardan chiqib, o‘z nuqtai nazariga asoslangan holda qaror qabul qilish qobiliyatidir. Bu jarayon faqat bilim olish bilan cheklanmay, balki o‘zlashtirilgan bilimlarni yangi vaziyatlarda qo‘llay olish, muammoli vaziyatlarni hal qilish va yangicha g‘oyalar ilgari surishni ham o‘z ichiga oladi. Rangtasvir darslarida aynan ijodiy topshiriqlar orqali talabaning ana shu qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin. Chunki ijodiy topshiriqlar talabalardan faqatgina mavjud bilimlarni takrorlashni emas, balki ularni yangicha talqin qilishni talab etadi. Ijodiy topshiriqlarning asosiy xususiyati shundaki, ular ochiq xarakterga ega bo‘lib, bir nechta yechim variantlarini o‘z ichiga oladi. Bu esa talabaning mustaqil qaror qabul qilishiga, o‘z

fikrini erkin ifodalashiga va individual yondashuvni shakllantirishiga xizmat qiladi. Masalan, oddiy naturani ko‘chirish vazifasi o‘rniga “mazkur predmetni turli kayfiyatlarda tasvirlang” yoki “bir manzarani turli rang gammasida ifodalang” kabi topshiriqlar talabani ijodiy fikrlashini faollashtiradi. Bunday topshiriqlar orqali talabalar rang, shakl va kompozitsiya ustida mustaqil tajriba olib boradilar.

Rangtasvir darslarida ijodiy topshiriqlardan foydalanish jarayonida o‘qituvchi rahbarlik qiluvchi emas, balki yo‘naltiruvchi rolni bajarishi lozim. Ya’ni u tayyor yechimlarni bermasdan, talabalarning o‘zlari izlanish olib borishlariga sharoit yaratishi kerak. Bu esa zamonaviy pedagogikaning muhim tamoyillaridan biri – shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni amalga oshirishga xizmat qiladi. Bunda har bir talabani individual xususiyatlari, qiziqishlari va ijodiy salohiyati inobatga olinadi.

Ijodiy topshiriqlarni samarali tashkil etishda muammoli vaziyatlardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, talabaga an’anaviy kompozitsiya qoidalariga zid bo‘lgan topshiriq berish orqali uning fikrlash doirasini kengaytirish mumkin. Bu jarayonda talaba muammoni hal qilish uchun yangi yo‘llarni izlaydi, tajriba o‘tkazadi va natijada mustaqil qaror qabul qiladi. Shu tariqa uning ijodiy tafakkuri shakllanadi.

Rangtasvir mashg‘ulotlarida ijodiy topshiriqlarni tashkil etishda interfaol metodlardan foydalanish ham yuqori samara beradi. Jumladan, “brainstorming”, “klaster”, “rol o‘ynash”, “vizual tahlil” kabi metodlar talabalarning faol ishtirokini ta’minlaydi. Bu metodlar orqali talabalar nafaqat o‘z fikrlarini bildiradilar, balki boshqalarning qarashlarini ham tahlil qilib, umumiy xulosaga keladilar. Bu esa ularning tanqidiy fikrlashini ham rivojlantiradi. Ijodiy topshiriqlar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirishda baholash tizimi ham muhim rol o‘ynaydi. An’anaviy baholash usullari ko‘pincha natijaga qaratilgan bo‘lsa, zamonaviy yondashuv jarayonga e’tibor qaratadi. Ya’ni talabani ijodiy izlanishi, mustaqil qaror qabul qilishi va yangi g‘oyalar ilgari surishi baholash mezoniga aylanishi lozim. Bu esa talabalarni erkin ijod qilishga undaydi. Shuningdek, rangtasvir darslarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarni aks ettiruvchi ijodiy topshiriqlarni qo‘llash ham muhimdir. Bu orqali talabalar nafaqat badiiy ko‘nikmalarni egallaydilar, balki o‘z madaniy merosiga nisbatan hurmat va qiziqish uyg‘otadilar. Masalan, milliy manzaralarni zamonaviy uslubda talqin qilish, an’anaviy rang palitrasidan foydalanib yangi kompozitsiyalar yaratish kabi topshiriqlar talabani ijodiy fikrlashini yanada boyitadi. Zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi ham rangtasvir darslarida ijodiy topshiriqlarni yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamli san’at, grafik dasturlar va virtual galereyalar orqali talabalar o‘z ishlarini keng auditoriyaga taqdim etish imkoniyatiga ega bo‘lmoqdalar. Bu esa ularning motivatsiyasini oshiradi va ijodiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Ijodiy topshiriqlar orqali mustaqil fikrlashni rivojlantirish jarayoni uzluksiz va tizimli bo‘lishi lozim. Bu jarayon bosqichma-bosqich tashkil etilib, oddiy topshiriqlardan murakkablariga o‘tib boriladi. Dastlab talabalarga yo‘naltiruvchi topshiriqlar berilsa, keyinchalik ularning mustaqil ijod qilishiga keng imkoniyat yaratiladi. Shu tariqa ularning ijodiy salohiyati bosqichma-bosqich rivojlanadi. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, ijodiy topshiriqlar asosida tashkil etilgan rangtasvir darslari talabalarning nafaqat badiiy, balki intellektual rivojlanishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Ular muammoli vaziyatlarda tez va to‘g‘ri qaror qabul qilish, yangi g‘oyalar yaratish va o‘z fikrini asoslab berish ko‘nikmalariga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, rangtasvir darslarida ijodiy topshiriqlarni qo‘llash talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirishda muhim metodik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv orqali talabalarning ijodiy salohiyati ochiladi, ularning tasavvur doirasi kengayadi va estetik qarashlari shakllanadi. Innovatsion pedagogik metodlar asosida tashkil etilgan rangtasvir mashg‘ulotlari esa ta’lim samaradorligini oshirib, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Ganiev, A., Ahmedov, D. S. U., Boltaboyev, A. K. U., & Turamov, M. R. U. (2026, February). Cognitive load theory and AI integration: Optimizing educational technology for enhanced learning outcomes. In *AIP Conference Proceedings* (Vol. 3393, No. 1, p. 060053). AIP Publishing LLC.
2. Inamova, Zarnigor Zafar-qizi, and Shirinoy Tursunali-qizi Ismatullayeva. "DEVELOPING ENGINEERING DESIGN SKILLS IN STUDENTS." *Altum International Conference Platform*. No. 1. 2026.
3. Hasanboy o‘g‘li, B. A. Methods Of Using Modern Technologies Of Teaching In Primary Schools. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(12), 960-963.
4. Boltaboyev, A. X. (2025). Umumta’lim maktablarining boshlang ‘ich sinf o ‘quvchilarini tasviriy san’atga o ‘rgatishning maqsadi va mazmuni. *Namangan Davlat Pedagogika Instituti: Ta’lim va Taraqqiyot ilmiy-uslubiy jurnali*, 6, 50-55.
5. Boltaboyev, A. X., & Xaydarova, M. K. (2026). Kompyuter dizayn orqali maktab o ‘quvchilarining estetik tafakkurini rivojlantirish. *Zamonaviy san’at va gumanitar fanlar bo ‘yicha Yevropa sharhi*, 2(1), 42-44.
6. Boltaboyev, A. X. (2026). *Academic Research in Modern Science. International Scientific-Online Conference*, 3 (8), 140–146.
7. Boltaboev, A. K., & Abdirasilov, S. F. (2023). METHODOLOGICAL BASIS OF DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL COMPETENCE IN STUDENTS BY MAKING PENCIL DRAWINGS AND DRAFTS. *Экономика и социум*, (3-2 (106)), 57-60.
8. Boltaboyev, A. (2023, December). BO ‘LAJAK O ‘QITUVCHINING KASBIY-PEDAGOGIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISH SHART-SHAROITLARI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the*

- topic: “Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions” (Vol. 1, No. 01).
9. Babur, N., Muazzam, N., & Shahrizoda, A. (2024). THE UNIQUENESS OF WORKING WITH GEOMETRIC OBJECTS IN PENCIL DRAWING CLASSES. *Western European Journal of Linguistics and Education*, 2(2), 62-66.
 10. Бобур, А. Ў. Н. (2022). Тасвирий санъат асарларини яратишда композиция қонунларининг илмий асосларидан фойдаланиш. *Science and Education*, 3(2), 1087-1095.
 11. O‘G‘Li, B. A. A. (2024). Talabalarning figurali kompozitsiya ishlashda naturadan qarab ishlashning ahamiyati. *Science and Education*, 5(12), 229-232.
 12. O‘G‘Li, B. A. A., Lutfullayeva, S. N. Q., & Olimjonova, O. J. Q. (2024). Rangtasvirda kompozitsiya ishlashning qonun-qoidalari, uslublarini o‘rganishning nazariy va amaliy asoslari. *Science and Education*, 5(12), 214-218.
 13. Nabiyeu, B. (2022). Natyurmort kompozitsiyasini tuzish va tasvirlashda bosqichlar asosida ishlashning ahamiyati. *Academic research in educational sciences*, 3(12), 334-338.
 14. Oktyabrov, M. A. O. G. L., & Abdug‘Ani-O‘G‘Li, B. (2026). Chizmachilik darslarida tutashmalarni formulaviy va vizualmnemonik yondashuv asosida o‘rgatish metodikasi. *Science and Education*, 7(2), 409-416.
 15. Ro‘zimamatova, S. I. Q. (2026, March). MODERN COMPOSITIONAL AND COLOR SOLUTIONS IN CREATING STILL LIFE COMPOSITIONS IN WATERCOLOR. In *Altum International Conference Platform* (No. 2, pp. 4-9).
 16. Abdug‘Ani-O‘G‘Li, B. (2026). Innovative methods for revealing students’ individual abilities in painting classes. *Science and Education*, 7(3), 349-353.
 17. Komoldinov, S., & Sattarov, F. (2024). Ijodiy asar yaratish bo‘yicha metodik tavsiyalar. *Scientific-theoretical journal of International education research*, 2(1), 42-46.
 18. Sattarov, F. (2024). SCIENTIFIC-THEORETICAL FOUNDATIONS OF LEARNING THE RULES OF COMPOSITION AND DEPICTION IN PAINTING. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, 4(10), 379-382.
 19. Sattarov, F. I. (2024). Techniques and Methods of Creating Fine Art Works. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education*, 2(3), 269-271.
 20. Sattarov, F. I., & Rahimjonova, N. B. Q. (2026, February). THE PROCESS OF WORKING ON COMPOSITION IN PAINTING LESSONS. In *Altum International Conference Platform* (No. 1, pp. 17-20).
 21. Sattarov, F. I., & Usmanova, X. N. Q. (2026). Teaching the subject of composition in specialized art schools. *Science and Education*, 7(2), 386-389.
 22. Sattarov, F. I., & Lutfullayeva, S. N. Q. (2026). The influence of interactive methods on the development of compositional thinking in painting lessons. *Science and Education*, 7(2), 356-360.
 23. Islomovich, S. F. QALAMTASVIR MASHG‘ULOTLARIDA TALABALARNI KOMPOZISIYA OID BILIM VA MALAKALARINI RIVOJLANTIRISH.
 24. Tadjibayev, A. B., & Abdurashidova, U. D. Q. (2026, January). THE PRACTICAL SIGNIFICANCE OF TEACHING TECHNICAL DRAWING AND GEOGRAPHY ON AN INTEGRATIVE BASIS. In *Claritas Conference Platform* (No. 1, pp. 64-68).
 25. Tokhtaeva, Z., Salomov, B., Tadjibaev, A., Urinov, S., Chulieva, G., & Tueva, E. (2025, September). Optical systems in UAVs for sustainable development of precision

- agriculture. In *Optical and Computational Technologies for Measurements and Industrial Applications (OptiComp 2025)* (Vol. 13803, pp. 82-90). SPIE.
26. Tadjibayev, A. (2025). YAGONA GRAFIKAVIY TEXNOLOGIYANI AMALIYOTGA JORIY ETISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. *Universal xalqaro ilmiy jurnal*, 2(4.3), 291-295.
27. Tadjibaev, A. B. (2014). The role of subject teachers in providing a unified graphics mode. *The Advanced Science. Open access journal.–United State*, (9-2014), 43-45.
28. ugli Dominjonov, K. F. (2026). THE HARMONY OF FOLK APPLIED ART AND CONTEMPORARY ART IN POTTERY WORKS. *European Review of Contemporary Arts and Humanities*, 2(1), 32-35.
29. Faxriddin o‘g‘li, D. K. (2026). O‘ZBEKISTON KULOCHILIGIDA TARIXIY SHAXSLAR TALQININING BADIY TAHLILI. *SHOKH LIBRARY*, 1(1).
30. Dominjonov, K. F. U. (2026, January).
31. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Ulug‘Bek-O‘G‘Li, K. (2026). Kulolchilikda yangi materiallar va texnologiyalarning qo‘llanilishi. *Science and Education*, 7(2), 87-92.
32. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Odilova, M. X. J. Q. (2026). Zamonaviy hayotimizda naqqoshlik milliylik omili. *Science and Education*, 7(2), 350-355.
33. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Axmatjonova, U. L. Q. (2026). An‘anaviy va zamonaviy kulolchilik texnologiyalarining taqqoslanishi va rivojlanish istiqbollari. *Science and Education*, 7(2), 79-86.
34. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Xamidullayeva, K. A. Q. (2026). Integratsion dars modeli samaradorligi: nazariy va empirik tahlil. *Science and Education*, 7(3), 403-407.
35. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Akbarova, M. B. Q. (2026). Kulolchilik asarlarida xalq amaliy san‘ati va zamonaviy san‘at uyg‘unligi. *Science and Education*, 7(3), 430-435.
36. Dominjonov, K. F. O. G. L., & Saydullayeva, D. Q. C. Q. (2026). Kulolchilik buyumlari orqali O‘zbekistonning madaniy merosini ifodalash. *Science and Education*, 7(3), 436-440.
37. O‘G‘Likomoldinov, S. J., & Abdirasilov, S. F. (2023). ON THE INTEGRITY OF ILLUSTRATION IN PAINTING LESSONS AND ITS RELATIONSHIP WITH COMPOSITION ACTIVITY. *Экономика и социум*, (3-2 (106)), 168-171.